

Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників

«ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З РАС ТА РДУГ: ПРАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»

Розробник: Представництво ЮНЕСКО в Україні (Лебідь Неля Костянтинівна – консультантка ЮНЕСКО з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, канд. психол. наук, доцент), (Воронцова Світлана Сергіївна – консультантка ЮНЕСКО з питань психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, психологиня, консультантка КУ «Карлівський ІРЦ»).

Суб'єкт підвищення кваліфікації: ФОП Коломійченко Аліна Алікбеківна (ЄДРПОУ 3392510325, КВЕД 85.59 Інші види освіти, н.в.і.у.) – консультантка ЮНЕСКО, координаторка освітнього напрямку Спільноти сучасних учителів і психологів.

Обсяг: 21 година (0,7 кредиту ЄКТС)

Напрямок підвищення кваліфікації: практико-орієнтований курс (навчання за програмами підвищення кваліфікації)

Термін дії програми: з 27.04.2026 р. по 27.04.2029 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА:

Актуальність. У сучасних умовах розвитку інклюзивної освіти в Україні зростає кількість дітей з особливими освітніми потребами (ООП), які навчаються в закладах загальної середньої освіти. Зокрема, значну частку становлять діти з розладами аутистичного спектра (РАС) та розладами дефіциту уваги та гіперактивності (РДУГ).

Водночас педагогічні працівники часто постають перед труднощами у визначенні причин поведінкових реакцій дітей, організації ефективного освітнього процесу, побудові комунікації та застосуванні практичних стратегій підтримки в умовах класу. Недостатній рівень сформованості інклюзивної компетентності може ускладнювати створення безпечного, структурованого та передбачуваного освітнього середовища.

Це зумовлює необхідність розвитку практичних навичок команди супроводу (вчителів, асистентів вчителів, практичних психологів, адміністрації закладів освіти, фахівців ІРЦ) щодо розуміння особливостей розвитку дітей з ООП, впровадження ефективних стратегій навчання, підтримки саморегуляції та поведінки, а також забезпечення їхньої повноцінної участі в освітньому процесі.

Програма розроблена відповідно до державної політики професійного розвитку педагогічних працівників, а також згідно із законодавством (законів України «Про професійний розвиток працівників», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (постанова КМУ від 21 серпня 2019 р. № 800), Постанови «Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (постанова КМУ від 22 жовтня 2025 р., Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 року № 988-р.)), та з урахуванням змісту Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року й Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ Міністерства України від 29 серпня 2024 р. № 1225).

Цільова група: педагогічні працівники закладів освіти, що забезпечують освітній процес дітей з особливими освітніми потребами (ООП) (директори та заступники директорів, вчителі, асистенти вчителів, практичні психологи, соціальні педагоги); фахівці-консультанти інклюзивно-ресурсних центрів.

Особливості реалізації програми:

Програма реалізується через вебіари зі зворотним зв'язком та виконання завдань для самостійної роботи в Спільноті сучасних учителів і психологів. (<https://www.facebook.com/groups/modernteachers>)

Курс має методичну підтримку, а також можливість обговорювати зміст тем в Спільноті сучасних учителів і психологів.

Спільнота сучасних учителів і психологів створена та функціонує за підтримки Представництва ЮНЕСКО в Україні.

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток інклюзивної компетентності педагогічних працівників, що необхідна для забезпечення ефективного освітнього процесу дітей з ООП у закладах освіти, з урахуванням змісту Професійного стандарту вчителя (наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. №1225).

Завдання підвищення кваліфікації:

- формувати у педагогічних працівників розуміння особливостей сенсорної обробки інформації та її впливу на поведінку і навчальну діяльність дітей з ООП;
- ознайомити з особливостями розвитку, навчання та поведінки дітей з РДУГ і РАС;

- розвинути здатність визначати труднощі в навчанні та поведінкові прояви дітей з РАС та РДУГ і обирати ефективні стратегії педагогічного реагування;
- формувати навички організації структурованого, передбачуваного та безпечного освітнього середовища;
- розвинути здатність застосовувати практичні стратегії включення дітей з РАС та РДУГ в освітній процес, зокрема під час уроку;
- ознайомити з підходами до підтримки саморегуляції, попередження та деескалації поведінкових зривів;
- сприяти розвитку навичок ефективної комунікації та соціальної взаємодії з дітьми з РАС;
- формувати здатність використовувати індивідуалізовані стратегії підтримки з урахуванням потреб дитини.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться (відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225): основна – інклюзивна компетентність (В1); додаткові – емоційно-етична компетентність (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3).

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться (відповідно до професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти», затвердженого наказом Міністерства економіки від 30.11.2020 № 2425): етична компетентність (ЗК.09), соціальна компетентність (ЗК.02).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть (вдосконалять) уміння, навички щодо:

- розуміння особливостей сенсорної обробки інформації та її впливу на поведінку і навчальну діяльність дітей з ООП;
- розуміння особливостей розвитку, навчання та поведінки дітей з РДУГ і РАС;
- розпізнавання труднощів у навчанні та поведінкових проявів дітей з РАС і РДУГ, а також обрання ефективних стратегій педагогічного реагування;
- організації структурованого, передбачуваного та безпечного освітнього середовища;
- застосування практичних стратегій включення дітей з РАС і РДУГ в освітній процес, зокрема під час уроку;
- використання підходів до підтримки саморегуляції, попередження та деескалації поведінкових зривів;
- здійснення ефективної комунікації та організації соціальної взаємодії з дітьми з РАС;
- використання індивідуалізованих стратегій підтримки з урахуванням освітніх потреб та особливостей розвитку дитини.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється за результатами проходження підсумкового тестування та заповнення анкети зворотного зв’язку.

За результатами успішного проходження підвищення кваліфікації (за наявності 80% правильних відповідей у тесті підсумкового контролю) видається сертифікат.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації

Вартість: безоплатно.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	УСЬОГО
Тема 1. Сенсорний профіль: педагогічна діагностика та стратегії впливу	1	1	2	-	4
Тема 2. Труднощі в навчанні дитини з РДУГ	1	1	1	-	3
Тема 3. Структура уроку та стратегії включення дітей з РДУГ під час уроку	1	1	1	-	3
Тема 4. Стратегії підтримки дитини з РАС в освітньому процесі	1	1	1	-	3
Тема 5. Комунікація та соціальна взаємодія з дитиною з РАС під час освітнього процесу	1	1	1	-	3
Тема 6. Поведінкові труднощі у дітей з РАС - профілактика та підтримка регуляції в класі	1	1	1	-	3
Підсумкові заходи	6	6	7	2	2
УСЬОГО	6	6	7	2	21

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Сенсорний профіль: педагогічна діагностика та стратегії впливу

Сенсорний пошук та сенсорне уникання: як розпізнати ці стани під час уроку. Як педагогу оцінити, які подразники заважають дитині. Сенсорна дієта в межах уроку.

Тема 2. Труднощі в навчанні дитини з РДУГ

Види проблемної поведінки дитини з РДУГ в школі. Порушення виконавчих функцій. Стратегії взаємодії з дитиною.

Тема 3. Структура уроку та стратегії включення дітей з РДУГ під час уроку

Стратегії, техніки, методики навчання дітей та підлітків з РДУГ в закладах загальної середньої освіти. Організація простору. Структурування діяльності на уроці, щоб підтримати дитину (рухові перерви, системи заохочень)

Тема 4. Стратегії підтримки дитини з РАС в освітньому процесі

Побудова передбачуваного освітнього середовища. Підтримка у процесі спілкування (ситуації порушення правил розмови, нерозуміння гумору чи іронії, ехолалії). Підтримка дитини з РАС у ситуаціях незапланованих змін. Використання позитивного підкріплення.

Тема 5. Комунікація та соціальна взаємодія з дитиною з РАС під час освітнього процесу

Встановлення первинної комунікації на уроці. Як формулювати інструкції, щоб полегшити їх розуміння і виконання. Використання візуальних підказок та соціальних історій в останньому процесі. Як надавати підтримку і при цьому сприяти формуванню самостійності.

Тема 6. Поведінкові труднощі у дітей з РАС - профілактика та підтримка регуляції в класі

Поняття «мелтдаун» та «шатдаун», їх профілактика. Алгоритм дій для деескалації. Заходи з профілактики перенавантаження та емоційних зривів. Організація зони заспокоєння в класі. Використання методики «Зони регуляції» в освітньому процесі.

ФОП Коломійченко А.А.
Координаторка освітнього напрямку
Спільноти сучасних учителів і психологів,
консультантка ЮНЕСКО з питань освіти
та професійного розвитку педагогів

Координаторка напрямку психічного здоров'я
та психосоціальної підтримки
Спільноти сучасних учителів і психологів,
консультантка ЮНЕСКО з питань психічного здоров'я
та психосоціальної підтримки,
кандидат психологічних наук, доцент

Аліна КОЛОМІЙЧЕНКО

Неля ЛЕБІДЬ

